

ROBERT GRIN

33 STRATEGIJE RATOVANJA

- standardno izdanje -

*Preveo s engleskog
Nikola Matić*

KONTRAST

Beograd, 2024.

SADRŽAJ

Predgovor / 11

PRVI DEO / Rat usmeren ka sebi / 23
Nikad nemojte da zasenite gospodara

1. OBJAVITE RAT SVOJIM NEPRIJATELJIMA / 25
Strategija polariteta

2. NEMOJTE VODITI PRETHODNI RAT / 39
Strategija gerilskog misaonog rata

3. NE GUBITE PRISEBNOST TOKOM BURNIH PERIODA / 53
Strategija protivteže

4. STVORITE OSEĆAJ URGENTNOSTI I OČAJANJA / 71
Strategija terena smrti

DRUGI DEO / Organizaciono (timsko) ratovanje / 87

5. IZBEGAVAJTE ZAMKE ZAJEDNIČKOG ODLUČIVANJA / 81
Strategija komande i kontrole

6. SEGMENTIRAJTE SVOJE SNAGE / 105
Strategija kontrolisanog haosa

7. NAPRAVITE KRSTAŠKI POHOD OD SVOG RATA / 117
Strategije morala

TREĆI DEO / Defanzivno ratovanje / 137

8. PAŽLJIVO BIRAJTE BITKE / 141
Strategija savršenog ekonomisanja

9. PREOKRENITE SITUACIJU / 155
Strategija protivnapada

10. BUDITE ZASTRAŠUJUĆI / 173
Strategija zastrašivanja

11. ZAMENITE PROSTOR VREMENOM / 189
Strategija izbegavanja

ČETVRTI DEO / Ofanzivno ratovanje / 197

12. IZGUBI BITKU, ALI DOBIJ RAT / 201
Velika strategija

13. UPOZNAJTE SVOG NEPRIJATELJA / 223
Strategija obaveštenosti

14. UNIŠTITE OTPOR BRZINOM I NEOČEKIVANOŠĆU / 241
Blickrig strategija

15. KONTROLIŠITE DINAMIKU / 249
Strategija forsiranja

16. UDARITE IH TAMO GDE BOLI / 267
Strategija centra gravitacije

17. PORAZI IH DO KRAJA / 279
Strategija zavadi, pa vladaj

18. OTKRIJTE I NAPADNITE SLABU STRANU NEPRIJATELJA / 297
Strategija skretanja

19. OBUHVATITE NEPRIJATELJA / 313
Strategija uništavanja

20. NAVEDITE IH NA SLABOST / 327
Strategija gojenja za klanje

21. PREGOVARAJTE DOK NAPREDUJETE / 347
Strategija diplomatskog ratovanja

22. NAUČITE KAKO DA STVARI PRIVEDETE KRAJU / 361
Izlazna strategija

PETI DEO / Nekonvencionalno (prljavo) ratovanje / 377

23. BESPREKORNO UPLETITE ČINJENICE I FIKCIJU / 381
Strategija zablude

24. IDITE NAJNEOČEKIVANIJIM PUTEM / 399
Obično-neobična strategija

25. ZAUZMITE VISOKU MORALNU POZICIJU / 419
Strategija pravednosti

26. USKRATITE IM METE / 431

Strategija praznine

**27. NEKA DELUJE KAO DA RADITE ZA CILJEVE DRUGIH,
DOK ZAPRAVO RADITE SAMO ZA SEBE / 443**

Strategija alijanse

**28. DAJTE SVOJIM RIVALIMA DOVOLJNO KONOPCA
DA SE OBESE / 461**

Strategija preuzimanja prednosti

29. UZIMAJTE MALE ZALOGAJE / 479

Strategija svršenog čina

30. UĐITE IM U UMOVE / 487

Strategija komunikacije

31. UNIŠTITE IH IZNUTRA / 503

Strategija unutrašnjeg fronta

32. DOMINIRAJTE DOK IZGLEDATE POTČINJENO / 517

Pasivno-agresivna strategija

33. TEROROM POSEJTE NESIGURNOST I PANIKU / 535

Strategija lančane reakcije

Napoleonu, Sun Cuu, boginji Ateni i mom mačku Brutu

Predgovor

Živimo u kulturi koja promovira vrednosti demokratije: pravdu za sve, važnost uklapanja u grupu i znanje o tome kako saradivati s drugim ljudima. Od malih nogu nas uče da oni koji izgledaju konfliktno i agresivno plaćaju cenu društvu: nepopularnost i izolaciju. Ove vrednosti harmonije i saradnje šire se na suptilne i manje suptilne načine – kroz knjige o tome kako biti uspešan u životu; kroz prijatne, mirne fasade koje uspešni ljudi pokazuju javnosti; kroz pojmove korektnosti koji zasićuju atmosferu javnih prostora. Naš problem je što smo trenirani i pripremljeni za mir, a uopšte nismo pripremljeni za ono sa čime se suočavamo u stvarnom svetu – rat.

Život čoveka na zemlji je borba.

KNJIGA O JOVU 7:1

Qui desiderat pacem, praeparet bellum (Neka se onaj koji želi mir priprema za rat).

VEGETIJE, IV VEK N. E.

Ovaj rat postoji na nekoliko nivoa. Najočiglednije je to da imamo rivale s druge strane. Svet postaje sve okrutniji i opsednutiji nadmetanjem. U politici, biznisu, čak i umetnosti, suočavamo se s protivnicima koji će učiniti gotovo sve da steknu prednost. Međutim, složenije i mučnije su bitke koje vodimo s onima koji su navodno na našoj strani. Postoje oni koji naizgled igraju timski, koji deluju vrlo prijateljski i saglasno, ali nas sabotiraju iza scene, koji koriste grupu za promovisanje svojih ciljeva. Drugi, teže uočljivi, igraju suptilne igre pasivne agresije, nude pomoć koja nikada ne dolazi, koriste osećaj krivice kao tajno oružje. Na površini sve izgleda mirno, ali ispod nje, svako se bori za sebe, što je dinamika kojom postaju zaraženi čak i porodični odnosi. Kultura može poricati ovu stvarnost i promovisati njenu nežniju sliku, ali mi je znamo i osećamo u našim ratnim ožiljcima.

Nije da smo mi i naši saradnici nedostojna stvorenja koja ne uspevaju da žive u skladu s idealima mira i nesebičnosti, već ne možemo da ignorišemo ili potisnemo svoje agresivne impulse. U prošlosti su pojedinci mogli očekivati da će se grupa – država, proširena porodica, kompanija – brinuti o njima, ali to više nije slučaj, i u ovom nemilosrdnom svetu moramo prvo i pre svega da

mislimo na sebe i svoje interese. Ono što nam je potrebno nisu nemogući i neljudski ideali mira i saradnje, već praktično znanje o tome kako se nositi s konfliktom i svakodnevnim bitkama s kojima se suočavamo. Ovo znanje nije o tome kako biti silovitiji u ostvarivanju svojih želja ili u odbrani, već o tome kako pristupati racionalno i strateški kada je reč o sukobu, kako kanalisati agresivne impulse umesto da ih poričemo ili potiskujemo. Ako postoji ideal kojem treba težiti, to bi trebalo da bude ideal strateškog ratnika, čoveka ili žene koji upravlja teškim situacijama i ljudima veštima i inteligentnim manevrima.

[Strategija] je više od nauke: to je primena znanja u praktičnom životu, razvoj misli sposobne da modifikuje prvobitnu vodeću ideju u svetlu stalno promenljivih situacija; to je umetnost delovanja pod pritiskom najtežih uslova.

HELMUT VON MOLTKE, 1800–1891.

Mnogi psiholozi i sociolozi tvrdili su da se problemi rešavaju i razlike uklanjaju kroz konflikt. Naši uspesi i neuspesi u životu mogu se pripisati tome koliko se dobro ili loše nosimo s neizbežnim konfliktima sa kojima se suočavamo u društvu. Uobičajeni načini na koje ljudi rešavaju konflikte – pokušaj izbegavanja, emotivnost i ispoljavanje besa, lukavost i manipulativnost – kontra-produktivni su na duže staze, jer nisu pod svesnom i racionalnom kontrolom i često pogoršavaju situaciju. Strateški ratnici postupaju dosta drugačije. Razmišljaju unapred o svojim dugoročnim ciljevima, odlučuju koje bitke izbeći, a koje su neizbežne, znaju kako da kontrolišu i kanališu svoje emocije. Kada su prisiljeni da se bore, to čine indirektno i suptilnim manevrima, čineći svoje manipulacije teško uočljivim. Na taj način mogu održati mirnu spoljašnjost, koja je toliko cenjena u ovim političkim vremenima.

Ovaj ideal racionalne borbe dolazi nam iz organizovanog ratovanja, gde je umeće strategije izmišljeno i usavršeno. U početku, ratovanje uopšte nije bilo strateško. Bitke između plemena vođene su na brutalan način, kao neka vrsta rituala nasilja u kojem su pojedinci mogli da pokažu svoje herojstvo. Ali kako su plemena rasla i evoluirala u države, postalo je očigledno da u ratu ima previše skrivenih troškova, da vođenje rata naslepo često vodi do iscrpljenja i samouništenja, čak i pobednika. Nekako su ratovi morali da se vode racionalnije.

Reč „strategija” potiče od starogrčke reči *strategos*, što doslovno znači „vođa vojske”. Strategija je, u ovom smislu, bila umeće generalstva, komandovanja celokupnim ratnim pohodom, odlučivanja o tome koje formacije rasporediti, na kom terenu se boriti, koje manevre koristiti da bi se stekla prednost. Kako je ovo znanje napredovalo, vojskovođe su otkrile da što više razmišljaju i planiraju unapred, to imaju više mogućnosti za uspeh. Nove strategije mogle su im omogućiti da poraze mnogo veće armije, kao što je Aleksandar Veliki učinio u svojim pobedama nad Persijancima. Kada su se suočavali sa veštima

protivnicima koji su takođe koristili strategiju, to je stvaralo pritisak koji je gurao nagore: da bi stekao prednost, general je morao imati još bolju strategiju, indirektniju i razboritiju od druge strane. Vremenom, kako su izmišljane nove strategije, umeće generalstva postajalo je sve sofisticiranije.

Iako je reč „strategija” grčkog porekla, koncept se pojavljuje u svim kulturama, u svim periodima. Čvrsta načela o tome kako se nositi s neizbežnim slučajnostima rata, kako napraviti plan, kako najbolje organizovati vojsku – sve se to može naći u vojnim priručnicima od drevne Kine do moderne Evrope. Kontranapad, manevar opkoljavanja, i umeće obmane zajednički su vojskama Džingis-kana, Napoleona i Šake, kralja plemena Zulu. U celini, ova načela i strategije ukazuju na vrstu univerzalne vojne mudrosti, skup prilagodljivih obrazaca koji mogu povećati šanse za pobedu.

*Nego, dragi moj, dobro usadi u srce ovo:
pazi da nikako tebi ne izmaknu nagrade, sine!
Više pomaže pamet drvoseči negoli snaga,
samo pameću opet na sinjoj pučini krmar
brodom upravlja brzim kad stanu ga bacati vetri;
pameću jedan vozar nadmašuje drugog vozara.
Kad se pouzda kogod u svoje konje i kola
i kad čas ovuda čas onuda daleko zaokreće ludo,
njegovi konji u trku krivudaju kad ih ne drži;
al' ko se doviti ume, ma imao lošije konje.
jednako gleda znak, izbliza i okreće i zna
kako je isprva konje pritegnuo uzdama kožnim;
bezbedno drži konje i gleda ko li je pred njim.*

HOMER, *ILIJADA*¹, OKO IX VEKA P. N. E.

Možda najveći strateg od svih bio je Sun Cu, autor drevnog kineskog klasi-ka „Umeće ratovanja”. U njegovoj knjizi, napisanoj verovatno u četvrtom veku pre nove ere, mogu se naći tragovi gotovo svih strateških obrazaca i principa koji su kasnije razvijani tokom vekova. Ali ono što ih povezuje, u stvari ono što čini samo umeće ratovanja u očima Sun Cua, jeste ideal pobeđe bez prolivanja krvi. Igrom na psihološke slabosti protivnika, manevrima koji će ga dovesti u nesigurne pozicije, izazivanjem osećaja frustracije i zbuđenosti, strateg može naterati drugu stranu da se mentalno slomi pre nego što fizički kapitulira. Na taj način, pobeđa se može postići uz mnogo nižu cenu. I država koja pobeđuje u ratovima s malo izgubljenih života i rasutih resursa je država koja može da napreduje tokom dužih vremenskih perioda. Svakako, većina ratova se ne vodi tako racionalno, ali oni pohodi u istoriji koji su sledili ovaj princip (Scipije Afrikanac u Španiji, Napoleon kod Ulma, T. E. Lorens u pustinjskoj kampanji Prvog svetskog rata) ističu se iznad ostalih i služe kao ideal.

¹ Korišćen prevod Miloša N. Đurića

Rat nije domen odvojen od ostatka društva. To je izrazito ljudska arena, puna najboljeg i najgoreg u našoj prirodi. Rat takođe odražava trendove u društvu. Evolucija ka nekonvencionalnijim, prljavijim strategijama – gerilsko ratovanje, terorizam – odražava sličnu evoluciju u društvu, gde gotovo sve prolazi. Strategije koje uspevaju u ratu, bilo konvencionalne ili nekonvencionalne, zasnovane su na bezvremenoj psihologiji, i veliki vojni neuspesi mogu mnogo da nas nauče o ljudskoj gluposti i granicama sile u bilo kojoj areni. Strateški ideal u ratu – biti krajnje racionalan i emocionalno uravnotežen, težiti pobedi uz minimalno prolivanje krvi i gubitak resursa – ima beskonačnu primenu i relevantnost za naše svakodnevne bitke.

Pod uticajem vrednosti našeg vremena, mnogi će tvrditi da je organizovani rat inherentno varvarski – relikv čovekove nasilne prošlosti i nešto što treba zauvek prevazići. Promovisati umeća ratovanja u društvenom okruženju, reći će oni, znači stati na put progresu i podsticati sukob i neslogu. Zar toga nema dovoljno u svetu? Ovaj argument vrlo je zavodljiv, ali nimalo razuman. Uvek će biti onih u društvu i svetu u celini koji su agresivniji od nas, koji pronalaze načine da dobiju ono što žele, bilo na pošten ili nepošten način. Moramo biti obazrivi i moramo znati kako da se odbranimo od takvih tipova. Civilizacijske vrednosti se ne unapređuju ako smo prisiljeni da se predamo onima koji su lukavi i jaki. U stvari, biti pacifista suočen s vukovima, to je izvor beskrajne tragedije.

Sopstvo je prijatelj čoveka koji sobom ovlada kroz sopstvo, ali za čoveka koji nije ovladao sobom, sopstvo je kao neprijatelj s kojim je u ratu.

BHAGAVAD-GITA, INDIJA, OKO I VEKA

Mahatma Gandhi, koji je pretvorio nenasilje u veliko oružje za društvene promene, kasnije u svom životu imao je jedan jednostavan cilj: da oslobodi Indiju od britanskih gospodara koji su je sakatili vekovima. Britanci su bili lukavi vladari. Gandhi je shvatio da, da bi nenasilje funkcionisalo, mora biti zasnovano na izuzetnoj strategiji, uz mnogo promišljanja i planiranja. Išao je tako daleko da je nazvao nenasilje novim načinom vođenja rata. Da biste promovisali bilo koju vrednost, čak i mir i pacifizam, morate biti spremni da se borite za nju i da ciljate na rezultate – a ne samo na dobar, topao osećaj koji izražavanje takvih ideja donosi. Čim ciljate na rezultate, ulazite u sferu strategije. Rat i strategija imaju neumoljivu logiku: ako želite nešto ili žudite za nečim, morate biti spremni i sposobni da se borite za to.

Drugi će tvrditi da se rat i strategija prvenstveno tiču muškaraca, posebno onih koji su agresivni ili pripadnici moćnih elita. Reći će da je proučavanje rata i strategije muška, elitistička i represivna delatnost, način da se održava moć. Takav argument je opasna besmislica. U početku, strategija je zaista pripadala odabranima – generalu, njegovim ađutantima, kralju, nekolicini dvorana. Vojnici nisu bili učeni strategiji, jer im to ne bi pomoglo na bojnom po-

lju. Osim toga, bilo bi nepromišljeno naoružavati vojnike praktičnim znanjem koje bi im moglo pomoći da organizuju pobunu ili ustanak. U doba kolonijalizma ovaj princip je dalje razvijen: autohtoni narodi evropskih kolonija bili su regrutovani u zapadne vojske i obavljali su posao policije, ali čak i oni koji su stigli do viših ešalona ostavljani su u neznanju o strategiji, koja se smatrala previše opasnom za njih. Održavanje strategije i umeća ratovanja kao grane specijalizovanog znanja zapravo igra na ruku elitama i represivnim moćima, koje vole da zavade, pa vladaju. Ako je strategija umeće postizanja rezultata, prebacivanja ideja u praksu, onda bi je trebalo širiti po celom svetu, posebno među onima koji se tradicionalno drže u neznanju, zajedno sa ženama. U mitologijama gotovo svih kultura, velika božanstva rata su žene, uključujući Atinu iz antičke Grčke. Nedostatak ženskog interesa za strategiju i rat nije biološki, već društveni i možda politički.

Umesto da se opirete privlačnosti strategije i vrlinama racionalnog ratovanja ili se pravite da je to ispod vas, mnogo je bolje suočiti se sa njihovom nužnošću. Ovladavanje ovim umećem samo će vam učiniti život mirnijim i produktivnijim na duže staze, jer ćete znati kako da igrate igru i pobedite bez nasilja. Ignorisanje vodi do života ispunjenog beskrajnom konfuzijom i porazima.

Sledi šest fundamentalnih ideala kojima treba da težite prilikom transformisanja sebe u strateškog ratnika u svakodnevnom životu.

Gledajte na stvari onakve kakve jesu, a ne onako kako ih vaše emocije oboje. Strategija zahteva da svoje emocionalne reakcije na događaje smatrate bolešću koju treba izlečiti. Strah će vas naterati da precenite neprijatelja i da delujete previše defanzivno. Bes i nestrpljenje će vas navesti na ishitrene akcije koje će vam suziti opcije. Preterano samopouzdanje, posebno kao rezultat uspeha, nateraće vas da idete predaleko. Ljubav i naklonost će vas zaslepeti za izdajničke manevre onih koji su naizgled na vašoj strani. Čak i najsuptilnije nijanse ovih emocija mogu obojiti način na koji gledate događaje. Jedini lek je svest o tome da je zavodljivost emocija neizbežna, primetiti kada se javlja i kompenzovati je. Kada postignete uspeh, budite posebno oprezni. Kada ste ljuti, nemojte raditi ništa. Kada ste uplašeni, znajte da ćete preuveličavati opasnosti s kojima se suočavate. Rat zahteva krajnji realizam, viđenje stvari onakve kakve jesu. Što više možete ograničiti ili kompenzovati svoje emocionalne reakcije, to ćete bliže doći ovom idealu.

Iako je boginja rata, ona [Atina] ne uživa u borbi kao Arej ili Erida, već nastoji da smiri sukob i uvek se zalaže za zakon i poredak mirnim putem; ne nosi oružje u vreme mira, a kad ima potrebu za njim, obično ga pozajmljuje od Zeusa. Njeno milosrđe je veliko; kad su na Areopagu glasovi sudija podjednaki, ona uvek daje presudan glas da se optuženi oslobodi. Ipak, kad jednom stupi u borbu, nikad ne gubi

bitku, čak i protiv samoga Areja, jer bolje od njega poznaje strategiju i taktiku; mudre vojskovođe se uvek njoj obraćaju za savet.

ROBERT GREJVS, GRČKI MITOVI²

Sudite ljudima po njihovim delima. Brilljantnost ratovanja je u tome što nikakva elokvencija ili reči ne mogu opravdati neuspeh na bojnopolju. General je doveo svoje trupe do poraza, životi su izgubljeni, i tako će istorija suditi o njemu. Morate da se trudite da primenite ovaj nemilosrdni kriterijum u svakodnevnom životu i da sudite o ljudima po rezultatima njihovih postupaka, po delima koja se mogu videti i meriti, manevrima koje su koristili da bi stekli moć. Šta ljudi govore o sebi nije važno; ljudi će reći bilo šta. Pogledajte šta su uradili; dela ne lažu. Morate, takođe, primeniti ovu logiku na sebe. Kada se osvrnete na poraz, morate identifikovati stvari koje ste mogli drugačije uraditi. Loše strategije, a ne nepravedan protivnik, krive su za vaše neuspehe. Vi ste odgovorni za dobro i loše u svom životu. Kao dodatak ovome, gledajte na sve što drugi ljudi rade kao strateški manevar, pokušaj da ostvare pobedu. Ljudi koji vas optužuju da ste nepravedni, na primer, koji pokušavaju da vas nateraju da se osećate krivim, koji pričaju o pravdi i moralu, zapravo pokušavaju da steknu prednost na šahovskoj tabli.

Oslonite se na sopstveno oružje. U potrazi za uspehom u životu, ljudi imaju tendenciju da se oslanjaju na stvari koje deluju jednostavno i lako, ili koje su ranije funkcionisale. To može značiti gomilanje bogatstva, resursa, velikog broja saveznika ili najnoviju tehnologiju i prednosti koje ona donosi. Ovo je materijalistički i mehanički pristup. Ali prava strategija je psihološka – pitanje inteligencije, a ne materijalne sile. Sve u životu nam može biti oduzeto i u nekom trenutku će neizbežno tako i biti. Vaše bogatstvo nestaje, najnovije naprave iznenada postaju zastarele, vaši saveznici vas napuštaju. Ali ako vam je um naoružan umećem ratovanja, nema sile koja to može oduzeti. Usred krize, vaš um će pronaći pravi put ka rešenju. Kad imate superiorne strategije nadohvat ruke, to će vašim manevrima dati neodoljivu snagu. Kao što Sun Cu kaže, „Nepobedivost je u vama, slabost u protivniku.”

Štujte Atinu, a ne Aresa. U mitologiji stare Grčke, najlukavije besmrtno biće bila je boginja Metida. Da bi sprečio da ga nadmudri i uništi, Zevs se oženio njom, a zatim je progutao celu, nadajući se da će pritom usvojiti njenu mudrost. Ali Metida je bila trudna sa Zevsovim detetom, boginjom Atinom, koja se potom rodila iz njegove glave. Kao što dolikuje njenom poreklu, bila je blagoslovena lukavstvom Metide i ratničkim mentalitetom Zevsa. Grci su je smatrali boginjom strateškog ratovanja, a njen omiljeni smrtnik i šticećenik bio je lukavi Odisej. Ares je bio bog rata u njegovom direktnom i brutalnom obliku. Grci su prezirali Aresa i obožavali Atinu, koja se uvek borila koristeći inteligenciju i

² Korišćen prevod Gordane Mitrinović Omčikus.

suptilnost. Vaše interesovanje za rat ne dolazi zbog nasilja, brutalnosti, gubitka života i resursa, već zbog racionalnosti i pragmatizma koji nam nameće i ideala pobeđe bez prolivena krvi. Aresovi poklonici u svetu su zapravo prilično glupi i lako ih je zavesti. Koristeći mudrost Atine, vaš cilj je da njihovu nasilnost i agresiju okrenete protiv njih, čineći njihovu brutalnost uzrokom njihovog pada. Kao Atina, uvek ste korak ispred, indirektnije vučete poteze. Vaš cilj je da spojite filozofiju i rat, mudrost i bitku, u nepobedivu kombinaciju.

*Boginja sjajnooka njemu Atena odgovori na to:
„Tidejev sine Diomede, ljubimče mojega srca,
ne boj se Areja ti ni besmrtnih bogova drugih,
jer sam tebi ja pomoćnica takva u borbi,
konje kopita celih na Areja upravi prvog
te ga rani izbliza; od Areja bežati nemoj.
besnog naleta toga i zlice, prevrtljivog boga
Potom medenim kopljem Diomed, glasoviti ratnik,
zamahne, ali Palada onda Atena odgurne koplje,
u dno slabina, gde svoj pas pripasuje Arej.
Tu ga Diomed zgodi i kožu mu lepu ogrebe...
Brzo na strmeni prispe na Olimp gde bogovi sede,
i tu sedne kraj Diva Kroniona u srcu tužan:
pokaže kako mu krvca iz rane besmrtna curi,
stane da jauče i reči progovori krilate ove:
„Oče Dive, zar nisi ljut kad nasilja gledaš?
Svagda najteže muke mi bogovi moramo trpet'
jedan od volje drugog u ljudi da steknemo milost.
S tobom se kavžimo svi, jer ludu si rodio ćerku
opasnu, kojoj su svagda na umu opaka dela...
Mrko ga pogleda Dive što oblake zbira i reče:
„Nemoj kraj mene sedeć, prevrtljivče, jecati ovde!
Najmrži ti si mi bog što god ih na Olimpu ima.
Udijl bojeve, borbe i bune izazivaš rado!
Od majke Here dobi goropadno srce i besno;
ja je s velikom mukom savlađujem rečima svojim;
stoga i smatram da ovo po njezinoj podnosiš volji.
Ali te duže ne mogu da gledam gde jaduješ jade,
jer si mojega roda, i meni te rodila majka.
Al' da si od kojeg drugog od boga, goropadan tako,
davno već ležo bi dublje no Uranovi sinci.”
Reče i Peona pozove da izvida sina...
Boginje dve se vrata u dvorove velikog Diva
Argejka Hera i Alalkomenka s njome Atena
ustavivši od krvi ljudi odbiju Areja ljutog.*

HOMER, ILIJADA

Uzdignite se iznad bojnog polja. U ratu, strategija je umetnost komandovanja celokupnom vojnom operacijom. Taktika je, s druge strane, veština formiranja vojske za samu bitku i rešavanje trenutnih potreba na bojnom polju. Većina nas u životu je taktičar, a ne strateg. Toliko se zapletemo u konflikte s kojima se suočavamo da možemo misliti samo na to kako da dobijemo ono što želimo u trenutnoj bitki. Strateško razmišljanje je teško i neprirrodno. Može vam se činiti da planirate strateški, ali najverovatnije ste samo taktični. Da biste imali moć koju samo strategija može doneti, morate biti u stanju da se uzdignete iznad bojnog polja, da se fokusirate na svoje dugoročne ciljeve, da osmislite celu kampanju, da izađete iz reaktivnog načina rada u koji vas mnoge bitke u životu zatvaraju. Kada imate krajnje ciljeve na umu, postaje mnogo lakše odlučiti kada se boriti, a kada se povući. To čini taktičke odluke u svakodnevnom životu mnogo jednostavnijim i racionalnijim. Taktičari su teški i zaglibljeni u zemlji; stratezi su laki na nogama i vide daleko i široko.

Produhovite ratovanje. Svakog dana se suočavate sa bitkama – to je realnost za sva bića u borbi za opstanak. Ali najveća bitka od svih je bitka sa sobom – sopstvenim slabostima, sopstvenim emocijama, sopstvenim nedostatkom odlučnosti da stvari dovedete do kraja. Morate objaviti neprekidni rat sami sebi. Kao ratnik, pozdravljate borbu i konflikt kao načine da se dokažete, da poboljšate svoje veštine, da steknete hrabrost, samopouzdanje i iskustvo. Umesto da potiskujete svoje sumnje i strahove, morate se suočiti s njima, boriti se s njima. Želite više izazova i prizivate rat. Kujete duh ratnika, a samo će vas stalno vežbanje dovesti do njega.

Knjiga *33 strategije ratovanja* je destilacija bezvremene mudrosti sadržane u lekcijama i principima ratovanja. Knjiga je osmišljena tako da vas opremi praktičnim znanjem koje će vam dati beskrajne opcije i prednosti u suočavanju sa teško uhvatljivim ratnicima koji vas napadaju u svakodnevnom bitkama.

Svako poglavlje predstavlja strategiju usmerenu na rešavanje određenog problema s kojim ćete se često susretati. Takvi problemi uključuju ulazak u bitku sa nemotivisanim trupama iza vas; traćenje energije borbom na previše frontova; osećaj ophrvanosti trenjem, nesklad između planova i stvarnosti; upadanje u situacije iz kojih se ne možete izvuci. Možete čitati poglavlja koja se odnose na određeni problem koji trenutno imate. Još bolje, možete pročitati sve strategije, upiti ih, pustiti da postanu deo vašeg mentalnog arsenala. Čak i kada pokušavate da izbegnete rat, mnoge od ovih strategija vredi znati u odbrambene svrhe, kao i da biste postali svesni onoga što druga strana možda planira. U svakom slučaju, one nisu namenjene kao doktrina ili formule koje treba ponavljati, već kao pomoć prosuđivanju u žaru borbe, seme koje će se ukoreniti u vama i pomoći vam da razmišljate samostalno i razvijete latentnog stratega.

Protiv rata se može reći: on čini pobjednika glupim, poraženog zlobnim. U korist rata: proizvođači ova dva efekta, on barbarizuje i stoga se čini prirodnijim; on je zima ili hibernacija kulture, čovečanstvo iz nje izlazi jače za dobro i zlo.

FRIDRIH NIČE, 1844–1900.

Same strategije su prikupljane iz spisa i praksi najvećih generala u istoriji (Aleksandar Veliki, Hanibal, Džingis-kan, Napoleon Bonaparta, Šaka Zulu, Vilijam Tekamse Šerman, Ervin Romel, Vo Nujen Đap) kao i najvećih stratega (Sun Cu, Mijamoto Musaši, Karl fon Klauzevic, Ardan du Pik, T. E. Lorens, pukovnik Džon Bojd). Kreću se od osnovnih strategija klasičnog ratovanja do prljavih, nekonvencionalnih strategija modernog doba. Knjiga je podeljena na pet delova: rat usmeren ka sebi (kako pripremiti um i duh za borbu); organizacioni rat (kako strukturirati i motivisati svoju vojsku); odbrambeni rat; napadački rat; i nekonvencionalni (prljavi) rat. Svako poglavlje je ilustrovano istorijskim primerima, ne samo iz samog ratovanja već i iz politike (Margaret Tačer), kulture (Alfred Hičkok), sporta (Muhamed Ali) i biznisa (Džon D. Rokfeler), pokazujući jaku povezanost između vojnog i društvenog. Ove strategije mogu se primeniti na borbe svih razmera: organizovano ratovanje, poslovne bitke, politiku unutar grupe, čak i na lične odnose.

Bez rata ljudska bića stagniraju u udobnosti i bogatstvu i gube sposobnost za velike misli i osećanja, postaju cinična i upadaju u barbarizam.

FJODOR DOSTOJEVSKI, 1821–1881.

Strategija je umeće koje zahteva ne samo drugačiji način razmišljanja, već i potpuno drugačiji pristup samom životu. Prečesto postoji jaz između naših ideja i znanja s jedne strane i našeg stvarnog iskustva s druge strane. Upijamo trivijalnosti i informacije koje zauzimaju mentalni prostor, ali nas ne vode nikuda. Čitamo knjige koje nas zabavljaju, ali nisu važne za naše svakodnevne živote. Imamo uzvišene ideje koje ne sprovodimo u praksu. Takođe, imamo mnogo bogatih iskustava koja ne analiziramo dovoljno, koja nam ne inspirišu ideje, čije pouke ignorišemo. Strategija zahteva stalni kontakt između ove dve oblasti. Ona je praktično znanje najvišeg oblika. Događaji u životu ne znače ništa ako o njima ne razmišljate detaljno, a ideje iz knjiga su besmislene ako nemaju primenu u životu kakav živite. Iz strateškog ugla, ceo život je igra koju igrate. Ona je uzbuđljiva, ali takođe zahteva duboku i ozbiljnu pažnju. Ulozi su jako visoki. Ono što znate mora se prevesti u akciju, a akcija se mora prevesti u znanje. Na taj način strategija postaje doživotni izazov i izvor stalnog zadovoljstva u prevazilaženju poteškoća i rešavanju problema.

Priroda je odlučila da ono što ne može da se brani samo, neće ni biti odbranjeno.

RALF VALDO EMERSON, 1803–1882.

U ovom svetu, gde se igra sa nameštenim kockicama, traži se gvozdena narav, oklopom zaklonjena od sudbine i naoružana protiv ljudi. Jer ceo život je borba, svaki nam se korak osporava; i Volter veli s pravom da u ovom svetu, čovek može da uspe samo s vrhom mača, i umire s oružjem u ruci.

ARTUR ŠOPENHAUER, PARANEZE I MAKSIME, 1851

PRVI DEO

Rat usmeren ka sebi

Rat, ili bilo koja vrsta sukoba, vodi se i dobija preko strategije. Zamislite strategiju kao niz linija i strelica usmerenih ka cilju: ka dostizanju određenog položaja u svetu, ka pomoći da napadnete problem na svom putu, ka smišljanju kako da opkolite i uništite svog neprijatelja. Međutim, pre nego što usmerite te strelice na svoje neprijatelje, morate ih prvo usmeriti na sebe.

Vaš um je polazna tačka svakog rata i svake strategije. Um koji lako preplave emocije, koji je ukorenjen u prošlosti umesto u sadašnjosti, koji ne može da pojmi svet trezveno i brzo, stvaraće strategije koje će uvek mašiti metu.

Da biste postali pravi stratezi, morate preduzeti tri koraka. Prvo, morate postati svesni slabosti i bolećivosti koje mogu da obuzmu um slabeći njegove strateške moći. Drugo, objavite rat sami sebi kako biste se naterali da krenete napred. Treće, vodite surovu i neprestanu borbu protiv unutrašnjih neprijatelja primenom određenih strategija.

Sledeća četiri poglavlja su osmišljena tako da postanete svesni nereda koji verovatno cvetaju u vašem umu upravo sada, i da vas naoružaju specifičnim strategijama kojima ćete ih eliminisati. Ova poglavlja su strelice koje treba usmeriti ka sebi. Kada ih apsorbujete kroz razmišljanje i praksu, služiće kao samokorektivno pomagalo u svim vašim budućim bitkama, oslobađajući velikog stratega u vama.